

Robert Mroczek¹

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy
Instytut Badawczy w Warszawie

Regionalne zróżnicowanie produkcji i konsumpcji mięsa na świecie w latach 2003-2015

Regional Differences in World Production and Consumption of Meat in 2003-2015

Synopsis. Celem niniejszego opracowania było pokazanie zróżnicowania produkcji i konsumpcji mięsa (wieprzowego, wołowego i drobiowego) na świecie w latach 2003-2015. W tym okresie światowa produkcja trzech podstawowych gatunków mięsa zwiększyła się z 208,6 do 262,7 mln ton, tj. rosła w tempie 1,9% rocznie. Najszybciej przyrastała produkcja mięsa drobiowego (o 3,2% rocznie), wolniej rosła produkcja mięsa wieprzowego (o 1,7% rocznie) a najwolniej, bo tylko o 0,6% rocznie wzrastała produkcja mięsa wołowego. Najwięcej mięsa wieprzowego na świecie produkuje się w Azji Wschodniej (ok. 53%), zaś w produkcji mięsa wołowego przodują obie Ameryki (po ok. ¼ światowej produkcji). Liderami w produkcji mięsa drobiowego są Azja oraz Ameryka Północna (odpowiednio 28,5 i 26,7% światowej produkcji). Azja oraz Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) są regionami o największym deficycie mięsa i są jego największymi importerami. Udział Polski w światowej produkcji mięsa wieprzowego, wołowego oraz drobiowego wynosi ok. 1,6%. Jesteśmy czwartym producentem mięsa w Unii Europejskiej. Polska jest eksporterem netto mięsa wołowego i drobiowego oraz importerem netto mięsa wieprzowego.

Słowa kluczowe: rynek, handel, eksport, import, przemysł mięsny, produkcja, konsumpcja

Abstract. The aim of this study is to show the differences in world production and consumption of meat (pork, beef and poultry) in the last decade, i.e. in 2003-2015. Within that period, the world production of those three main types of meat increased from 208.6 to 262.7 million tonnes, thus rising by 1.9% annually. The production of poultry meat recorded the highest annual growth (3.2%), with the production of pork increasing at a lower rate (by 1.7% annually), and the production of beef growing at the slowest pace, by only 0.6% annually. East Asia is the largest producer of pork (ca 53%), whereas the largest beef production is recorded in both Americas, accounting for ca ¼ of the world production each. Asia and North America are the leading producers of poultry meat (28.6 and 26.7% of the world production). Asia and the Commonwealth of Independent States (CIS) are regions with the highest meat deficit and, consequently, they are the largest importers of meat. Poland accounts for ca 1.6% of the world production of pork, beef and poultry meat, being the fourth largest meat producer in the European Union. Poland is an exporter net beef and poultry meat and importer net pork meat.

Key words: market, trade, export, import, meat industry, production, consumption

¹ dr. inż., Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego, IERiGŻ-PIB, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa, e-mail: Robert.Mroczek@ierigz.waw.pl

Wstęp

Produkcja mięsa na świecie jest zróżnicowana i wynika z bardzo wielu czynników, do których niewątpliwie można zaliczyć m.in. warunki naturalne, poziom rozwoju rolnictwa czy opłacalność produkcji. Czynniki decydującymi o ilości spożywanego mięsa są m.in.: poziom rozwoju gospodarczego kraju (zamożność społeczeństwa), przyzwyczajenia żywieniowe, płeć, wiek, rodzaj wykonywanej pracy czy religia. W latach 2003-2015 światowa produkcja mięsa miała tendencję rosnącą, co wynikało m.in. ze zwiększania się konsumpcji mięsa w krajach rozwijających się. Trzeba pamiętać, że w samym regionie, za jaki można uznać kontynent czy zgrupowanie państw, też występują różnice w samowystarczalności produkcji mięsa poszczególnych jego członków (państw).

Cel pracy i materiały

Celem niniejszego opracowania było pokazanie zróżnicowania produkcji i konsumpcji mięsa (wieprzowego, wołowego i drobiowego) na świecie w latach 2003-2015 i wskazanie regionów o nadwyżkach i niedoborach mięsa, w kontekście kierunków eksportu i potencjalnych rynków zbytu dla mięsa z Polski. Praca ma charakter analizy porównawczej, w której wykorzystano wtórne materiały źródłowe. Do określenia zmian w czasie posłużono się odpowiednimi wskaźnikami. W opracowaniu wykorzystano przede wszystkim publikowane dane Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (USDA) oraz Eurostatu. Określenie zużycia mięsa będzie utożsamiane z jego konsumpcją.

Regionalne zróżnicowanie produkcji i konsumpcji mięsa na świecie

W minionej dekadzie światowa produkcja trzech podstawowych gatunków mięs, tj. wieprzowiny, wołowiny oraz drobiu wzrosła z 208,6 do 262,7 mln ton, tj. w tempie 1,9% rocznie (tab. 1). Najszybsze tempo przyrostu miała produkcja mięsa drobiowego o 3,2% rocznie, wieprzowego o 1,7% rocznie, a najwolniej rosła produkcja mięsa wołowego, bo tylko o 0,6% rocznie. Wysokie tempo przyrostu produkcji mięsa drobiowego w ostatniej dekadzie, spowodował wzrost jego udziału w produkcji mięsa ogółem o 5,1 p.p.

Tabela 1. Produkcja głównych gatunków mięsa na świecie (w mln ton)

Table 1. The global production of main types of meat (in million tonnes)

Wyszczególnienie	2003	2007	2010	2013	2015	Przyrost rocznie w latach 2004-2015, w %
Wieprzowina	90,1	94,3	103,0	108,8	110,3	1,7
Wołowina i cielęcina	54,4	58,6	58,5	59,5	58,4	0,6
Drób (brojlery kurze i indyki)	64,1	74,6	83,6	90,0	94,0	3,2
Razem	208,6	227,5	245,1	258,3	262,7	1,9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (USDA) zamieszczonych na stronach internetowych, data pobrania: 09.05.2016 r.

Tabela 2. Regionalne zróżnicowanie produkcji i konsumpcji mięsa wieprzowego na świecie

Table 2. Global pork production and consumption by regions

Wyszczególnienie	2003	2007	2010	2013	2015	Zmiany rocznie w latach 2004-2015, %
Ameryka Północna						
Produkcja (mln ton)	11,8	12,9	13,1	13,6	14,3	1,6
Zużycie ^a (mln ton)	11,0	11,4	11,3	11,4	12,4	1,0
Wskaźnik samowystarczalności ^b	107,3	113,2	115,9	119,3	115,3	x
Ameryka Południowa						
Produkcja (mln ton)	3,5	4,2	4,5	5,0	5,2	3,4
Zużycie ^a (mln ton)	2,8	3,4	3,9	4,4	4,6	4,2
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	125,0	123,5	115,5	113,6	113,0	x
Unia Europejska						
Produkcja (mln ton)	22,1	23,0	22,7	22,4	23,4	0,5
Zużycie ^a (mln ton)	21,2	21,9	21,1	20,3	21,0	-0,1
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	104,2	105,0	107,6	110,3	111,4	x
Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)						
Produkcja (mln ton)	2,7	2,9	3,3	3,8	3,8	2,9
Zużycie ^a (mln ton)	3,4	3,9	4,4	4,9	4,2	1,8
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	79,4	74,4	75,0	77,6	90,5	x
Azja						
Produkcja (mln ton)	48,5	49,5	57,7	62,3	62,1	2,1
Zużycie ^a (mln ton)	49,9	51,5	60,1	65,1	65,6	2,3
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	97,2	96,1	96,0	95,7	95,0	x
w tym Azja Wschodnia						
Produkcja (mln ton)	46,0	46,4	54,2	58,6	58,3	2,0
Zużycie ^a (mln ton)	47,3	48,2	56,3	61,2	61,5	2,2
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	97,3	96,3	96,3	95,8	94,8	x

a – zużycie = produkcja+import –eksport, b - jako relacja produkcji do zużycia mięsa,

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (USDA) zamieszczonych na stronach internetowych, data pobrania: maj 2016 r.

Najwięcej mięsa wieprzowego na świecie produkowanego jest w Azji, a przede wszystkim w Azji Wschodniej. Pochodzi stamtąd ponad połowa światowej produkcji wieprzowiny (tab. 1 i 2). W latach 2003-2015 udział ten zwiększył się o 1,8 p.p. Jednocześnie jest to region, w którym konsumpcja mięsa wieprzowego była o 4-5 p.p. większa niż produkcja, co oznacza niedobory (deficyt) mięsa wieprzowego w ilości 2-3 mln ton w analizowanym okresie. Jeszcze większy deficyt w mięsie wieprzowym miały kraje WNP, gdyż wskaźnik samowystarczalności wahał się w ostatnich dwunastu latach od 74,4% do 90,5%. Konsumpcja mięsa wieprzowego w tych krajach przewyższała jego produkcję o 0,4-1,1 mln ton, przy czym jest to region o niskiej produkcji mięsa wieprzowego, gdyż jego udział w światowej produkcji wieprzowiny stanowi ok. 3,4%. W sumie deficyt mięsa wieprzowego w Azji i w krajach WNP wynosił ok. 3 mln ton.

Nadwyżki mięsa wieprzowego w Ameryce Północnej oraz w Unii Europejskiej były po ok. 2 mln ton, przy czym wskaźnik samowystarczalności produkcji mięsa wieprzowego w Ameryce Północnej wynosił 115,3% i był o ok. 4 p.p. wyższy niż w UE.

Tabela 3. Regionalne zróżnicowanie produkcji i konsumpcji mięsa wołowego i cielęcego na świecie

Table 3. Global beef production and consumption by regions

Wyszczególnienie	2003	2007	2010	2013	2015	Zmiany rocznie w latach 2004-2015, %
Ameryka Północna						
Produkcja (mln ton)	15,2	15,0	15,1	14,6	13,7	-0,9
Zużycie ^a (mln ton)	15,7	15,9	15,0	14,5	14,1	-0,9
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	96,8	94,3	100,7	100,7	97,2	x
Ameryka Południowa						
Produkcja (mln ton)	12,3	15,2	14,3	15,1	14,8	1,6
Zużycie ^a (mln ton)	10,7	12,2	12,2	13,0	12,6	1,4
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	115,0	124,6	117,2	116,2	117,5	x
Unia Europejska						
Produkcja (mln ton)	8,3	8,3	8,1	7,4	7,7	-0,6
Zużycie ^a (mln ton)	8,4	8,8	8,2	7,5	7,7	-0,4
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	98,8	94,3	98,8	98,7	100,0	x
Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)						
Produkcja (mln ton)	3,3	3,1	3,1	3,1	2,5	-2,3
Zużycie ^a (mln ton)	3,9	4,2	4,0	3,9	2,9	-2,4
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	84,6	73,8	77,5	79,5	86,2	x
Azja						
Produkcja (mln ton)	9,4	11,1	12,5	13,7	14,0	3,4
Zużycie ^a (mln ton)	10,7	11,9	13,3	14,3	14,8	2,7
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	87,9	93,3	94,0	95,8	94,6	x
w tym Azja Wschodnia						
Produkcja (mln ton)	6,1	6,9	7,3	7,6	7,5	1,7
Zużycie ^a (mln ton)	7,6	8,0	8,7	9,7	9,7	2,1
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	80,3	86,3	83,9	78,4	77,3	x
Oceania						
Produkcja (mln ton)	2,7	2,8	2,8	3,0	3,2	1,4
Zużycie ^a (mln ton)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,8	-1,0
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	300,0	311,0	311,0	333,8	400,0	x

a – zużycie = produkcja+import –eksport, b - jako relacja produkcji do zużycia mięsa,

Źródło: jak w tabeli 2.

W analizowanym okresie tempo wzrostu produkcji i konsumpcji mięsa wieprzowego w Azji wynosiło odpowiednio 2,1 i 2,3% rocznie (a w Azji Wschodniej 2,0 i 2,2% rocznie). Miało to niewątpliwie związek z dynamicznym rozwojem gospodarczym Chin w ostatnich

latach i bogaceniem się społeczeństwa. Jeszcze szybsze tempo wzrostów produkcji oraz konsumpcji mięsa wieprzowego było w Ameryce Południowej (odpowiednio o 3,4 i 4,2% rocznie). Jednocześnie wskaźnik samowystarczalności obniżył się o tam 12 p.p., ale i tak produkcja jest o 13% większa niż konsumpcja. W Ameryce Północnej produkcja mięsa wieprzowego wzrastała o 1,6% rocznie, przy nieco niższym wzroście spożycia (o 1,0% rocznie) i co ważne wskaźnik samowystarczalności produkcji wzrósł w tym czasie o 8,0 p.p do – 115,3%, natomiast w Unii Europejskiej niewielkiemu wzrostowi produkcji (o 0,5% rocznie) towarzyszyła względnie stabilna konsumpcja tego gatunku mięsa, co spowodowało wzrost wskaźnika samowystarczalności o 7,2 p.p do 111,4% (tab. 2).

Tabela 4. Regionalne zróżnicowanie produkcji i konsumpcji mięsa drobiowego na świecie

Table 4. Global poultry meat production and consumption by regions

Wyszczególnienie	2003	2007	2010	2013	2015	Zmiany rocznie w latach 2004- 2015, %
Ameryka Północna						
Produkcja (mln ton)	20,6	22,8	23,1	23,7	25,1	1,7
Zużycie ^a (mln ton)	18,6	20,4	20,5	20,9	23,0	1,8
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	110,8	110,8	112,7	113,4	109,1	x
Ameryka Południowa						
Produkcja (mln ton)	10,4	14,2	16,7	17,4	18,4	4,9
Zużycie ^a (mln ton)	8,4	11,2	13,3	13,8	14,4	4,6
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	123,8	126,8	125,6	126,1	127,8	x
Unia Europejska						
Produkcja (mln ton)	9,9	10,1	11,1	11,9	12,7	2,1
Zużycie ^a (mln ton)	9,7	10,1	10,9	11,4	12,1	1,9
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	102,1	100,0	101,8	104,4	105,0	x
Wspólnota Niepodległych Państw (WNP)						
Produkcja (mln ton)	1,0	2,2	3,6	4,7	5,3	14,9
Zużycie ^a (mln ton)	2,4	3,9	4,6	5,3	5,5	7,2
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	41,7	56,4	78,3	88,7	96,4	x
Azja						
Produkcja (mln ton)	18,1	20,5	23,3	25,8	26,8	3,3
Zużycie ^a (mln ton)	18,8	21,7	24,4	26,8	28,1	3,4
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	96,3	94,5	95,5	96,3	95,4	x
w tym Azja Wschodnia						
Produkcja (mln ton)	12,1	13,7	15,1	15,9	16,1	2,4
Zużycie ^a (mln ton)	13,2	14,9	16,3	17,1	17,5	2,4
Wskaźnik samowystarczalności ^b (w %)	91,7	91,9	92,6	93,0	92,0	x

a – zużycie = produkcja+import –eksport, b - jako relacja produkcji do zużycia mięsa,

Źródło: jak w tabeli 2.

Spośród analizowanych regionów, jedynie w Oceanii i Ameryce Południowej produkcja mięsa wołowego przekraczała znacznie wewnętrzne zapotrzebowanie na to

mięso po ok. 2,5 mln ton. Odnosiło się to przede wszystkim do Oceanii, gdzie produkcja mięsa wołowego była czterokrotnie większa od konsumpcji. Chociaż udział tego regionu w światowej produkcji wołowiny stanowił 5,5%, to jest on liczącym się graczem w światowym handlu wołowiną, dorównując Ameryce Południowej, której potencjał produkcyjny jest pięciokrotnie większy niż Oceanii (Mroczek, 2016). W analizowanym okresie najszybciej rosła produkcja oraz spożycie mięsa wołowego w Azji (odpowiednio o 3,4 i 2,7%) oraz w Ameryce Południowej (o 1,6 i 1,4% rocznie), co ma związek z szybkim rozwojem gospodarczym w Azji oraz m.in. z korzystnymi warunkami naturalnymi do produkcji żywca wołowego i wysokim spożyciem mięsa wołowego na mieszkańca w Południowej Ameryce. W Azji Wschodniej szybszy wzrost konsumpcji mięsa wołowego niż produkcji spowodował obniżenie się wskaźnika samowystarczalności do 77,3%, ale w całej Azji wzrósł on do 94,6%. Niedobory własnego mięsa wołowego na rynku mają kraje WNP, a zrównoważone rynki (w ujęciu regionalnym) mają Ameryka Północna oraz Unia Europejska.

Produkcja i spożycie mięsa drobiowego wzrosły we wszystkich analizowanych regionach, a jednocześnie tempo tych zmian było szybsze niż w przypadku mięsa wieprzowego oraz wołowego. Większe przyrost produkcji mięsa drobiowego niż konsumpcji spowodowały wzrost wskaźnika samowystarczalności produkcji we wszystkich regionach (tab. 4). Najszybciej produkcja i spożycie mięsa drobiowego rosły w krajach WNP (o 14,9 i 7,2% rocznie), ale w obu przypadkach wynikało to, z jego niskiej produkcji i konsumpcji w 2003 r. W Ameryce Południowej produkcja i konsumpcja mięsa drobiowego rosły w tempie odpowiednio o 4,9 i 4,6% rocznie a w Azji o 3,3 i 3,4% rocznie. Najwolniejsze tempo przyrostów produkcji i spożycia tego mięsa było w Ameryce Północnej oraz w Unii Europejskiej i wynosiły od 1,7% do 2,1% rocznie. Wzrost produkcji mięsa drobiowego we wszystkich analizowanych regionach wynikał m.in. z tego, że nie jest ona tak ściśle związana z czynnikiem ziemi, jak w przypadku produkcji żywca wołowego czy wieprzowego. Intensywna produkcja żywca drobiowego opiera się w znacznym stopniu na gotowych paszach (mieszkankach) przemysłowych i w ten sposób można ją prowadzić i rozwijać w różnych regionach świata. Innym istotnym elementem jest także cena mięsa drobiowego, która w porównaniu z cenami mięsa wieprzowego czy wołowego jest relatywnie niska, a to dla sporej liczby konsumentów nadal ma duże znaczenie podczas zakupów. Ponadto cykl produkcji żywca drobiowego jest krótki.

Produkcja, konsumpcja i główne kierunki zbytu mięsa z Polski

Polska należy do największych producentów mięsa w Unii Europejskiej. W 2015 roku wyszliśmy na pierwsze miejsce w produkcji mięsa drobiowego, byliśmy czwartym producentem mięsa wieprzowego i siódmym wołowiny (z udziałami wynoszącymi odpowiednio 15,1, 8,3 i 6,2%), co w sumie dało nam czwarte miejsce wśród krajów UE-28 – za Niemcami, Francją i Hiszpanią (tab. 5).

Tabela 5. Główni producenci mięsa w Unii Europejskiej w 2015 roku

Table 5. The main meat producers in the European Union in 2015

Lp.	Kraje	Produkcja żywca wieprzowego (w tys. ton wagi poubojowej)	Kraje	Produkcja żywca wołowego (w tys. ton wagi poubojowej)	Kraje	Produkcja drobiu (w tys. ton wagi poubojowej)
	UE-27	22 946	UE-27	7 590	UE-27	13 300 ^a
	w tym:		w tym:		w tym:	
1.	Niemcy	5 562	Francja	1 451	Polska	2 011
2.	Hiszpania	3 896	Niemcy	1 124	Francja	1 718
3.	Francja	1 968	W. Brytania	883	W. Brytania	1 689
4.	Polska	1 906	Włochy	788	Niemcy	1 511
5.	Dania	1 599	Hiszpania	634	Hiszpania	1 443
6.	Włochy	1 486	Irlandia	564	Włochy	1 295
7.	Holandia	1 459	Polska	471	Holandia	820 ^a
8.	Belgia	1 124	Holandia	382	Węgry	479
9.	W. Brytania	898	Belgia	268	Belgia	453

a – szacunek,

Źródło: opracowanie D. Pasińskiej na podstawie danych Eurostatu data pobrania: 11.04.2016 r.

Według szacunków IERiGŻ-PIB w 2015 roku produkcja mięsa wieprzowego, wołowego i drobiowego (w wadze bitej ciepłej) w Polsce wyniosła ok. 4300 tys. ton. Największy udział w tej produkcji miał drób (46%) a następnie wieprzowina (43%) i wołowina (11%). Udział Polski w światowej produkcji mięsa wieprzowego, wołowego oraz drobiowego wyniósł ok. 1,6%, przy czym nasz udział w produkcji mięsa drobiowego stanowił ok. 2,1%, mięsa wieprzowego 1,7% a wołowego 0,8%. Jesteśmy eksporterem netto mięsa drobiowego i wołowego (Chechelski, Kwasek, Mroczek, 2016), a od 2008 roku staliśmy się importerem netto mięsa wieprzowego. Według szacunków M. Tereszczuk w 2015 roku wyeksportowaliśmy (w ekwiwalencie mięsa)² ok. 936 tys. mięsa drobiowego, 672 tys. ton mięsa wieprzowego i 398 tys. ton mięsa wołowego, co odpowiadało udziałowi w produkcji na poziomie odpowiednio (w %): 47, 37 i 84. W strukturze towarowej polskiego eksportu mięsa i jego produktów dominuje mięso drobiowe (47%), wieprzowina (33%) i wołowina (20%).

Polska jest samowystarczalna w produkcji mięsa wołowego, gdyż jego produkcja jest trzyipół-czterokrotnie większa od konsumpcji. Ta relacja wynika przede wszystkim z niskiego spożycie mięsa wołowego w naszym kraju wynoszącego tylko ok. 1,5 kg rocznie/osobę. Dużą nadwyżkę mamy w produkcji mięsa drobiowego (ponad 70%), a deficyt w produkcji wieprzowiny. W analizowanym okresie najszybciej w naszym kraju rozwijała się produkcja mięsa drobiowego (o 7,2% rocznie) a z nią jego konsumpcja (o 3,5% rocznie) oraz eksport. Nie dziwi więc fakt, że staliśmy się jego największym producentem w UE-28. Od kilku lat w produkcji trzody chlewnej trwa regres, produkcja spadała średnio o 1,5% rocznie, a w analizowanym okresie spożycie ulegało wahaniom, choć w skrajnych latach pozostało takie same. Na podstawie tej krótkiej analizy można

² Liczonego w ekw. mięsa, tj. po uwzględnieniu i przeliczeniu produktów mięsnych i żywca wieprzowego.

powiedzieć, że najbliższe perspektywy rozwoju produkcji poszczególnych gatunków mięsa są diametralnie różne, tj. drób na fali, wołowina z szansami a trzoda z problemami.

Tabela 6. Produkcja ^a i konsumpcja mięsa w Polsce (w ujęciu bilansowym)

Table 6. Production and consumption meat in Poland (in balance position)

Wyszczególnienie	2003	2007	2010	2013	2015	Zmiany rocznie w latach 2004-2015, %
Wieprzowina						
Produkcja (w tys. ton)	2209,0	2165,0	1876,0	1606,0	1836,0	-1,5
Zużycie ^b (w tys. ton)	2002,4	1895,0	2009,9	1705,8	2009,8	0,0
Wskaźnik samowystarczalności ^c (w %)	110,3	114,2	93,3	94,1	91,4	x
wołowina i cielęcina						
Produkcja (w tys. ton)	355,0	405,0	412,0	393,0	494,0	2,8
Zużycie ^b (w tys. ton)	267,7	216,9	112,9	96,3	139,6	-5,3
Wskaźnik samowystarczalności ^c (w %)	132,6	186,7	364,9	408,1	353,9	x
drób						
Produkcja (w tys. ton)	859,0	116,0	1427,0	1661,0	1988,0	7,2
Zużycie ^b (w tys. ton)	774,7	951,2	1044,1	1097,8	1165,9	3,5
Wskaźnik samowystarczalności ^c (w %)	110,9	117,3	136,7	151,3	170,5	x

a – mięso i żywiec w ekwiwalencie mięsa, b – zużycie = produkcja+import –eksport, c - jako relacja produkcji do zużycia mięsa,

Źródło: Roczniki Statystyczne GUS z lat 2005, 2009, 2012 i 2015; Rynek mięsa. Stan i perspektywy, nr 50, seria Analizy rynkowe. IERiGŻ-PIB, ARR, MRiRW. Warszawa 2016.

Głównym rynkiem zbytu dla produkowanego w Polsce mięsa są kraje UE-28. Unia Europejska we wszystkich analizowanych gatunkach mięsa jest samowystarczalna, a co istotne w produkcji drobiu i wieprzowiny ma nadwyżki (odpowiednio o 5 i 10%, por. tab. 2 i 4). Oznacza to, że na unijnym rynku jest nadpodaż mięsa, stąd potrzeba większej dywersyfikacji rynków zbytu dla polskiego mięsa. Działania te komplikują obecne uwarunkowania zewnętrzne związane m.in. z embargiem wprowadzonym przez kraje trzecie na import polskiej wieprzowiny na początku 2014 roku w związku z wykryciem pierwszych przypadków wirusa afrykańskiego pomoru świń (ASF) u padłych dzików na terytorium naszego kraju. Ponadto w sierpniu 2014 roku Rosja w odwecie na nałożone sankcje, wprowadziła embargo m.in. na import produktów rolno-spożywczych pochodzących z Unii Europejskiej, w tym oczywiście z Polski. Pod koniec 2014 roku (po dwuletniej przerwie) przywrócony został w Polsce tzw. ubój rytualny bydła i drobiu, co stworzyło możliwość odbudowy utraconych rynków zbytu. Perspektywicznymi rynkami zbytu dla polskiej wołowiny oraz drobiu wydają się kraje Bliskiego Wschodu, Chiny oraz Afryka. Nad rynkiem wieprzowiny ciąży ASF, stąd poszukiwanie alternatywnych kierunków zbytu (poza Unię Europejską) napotyka wiele trudności.

Analiza kierunków eksportu mięsa z Polski w 2013 roku, wskazała, że eksport mięsa wieprzowego najbardziej był zróżnicowany geograficznie. W pierwszej dziesiątce importerów mięsa wieprzowego z Polski znalazły się dwa kraje z Azji (Chiny i Japonia), trzy państwa z Europy Wschodniej (Białoruś, Rosja i Ukraina) i pięć krajów należących do

Unii Europejskie (Włochy, Słowacja, Republika Czeska, Węgry i Niemcy). Na Białoruś, Ukrainę, do Rosji, Chin oraz Japonii wyeksportowaliśmy ok. 175 tys. ton mięsa wieprzowego, tj. ok. 40% wyeksportowanego mięsa wieprzowego ogółem. Obecnie jego eksport do tych krajów jest wstrzymany. W tym miejscu należy wspomnieć jeszcze o trwających negocjacjach w Ramach Światowej Organizacji Handlu (WTO) o zliberalizowaniu handlu oraz o toczących się rozmowach między USA a Unią Europejską o wolnym handlu (TTIP). Liberalizacja handlu w odniesieniu do rolnictwa i produktów żywnościowych, w tym też oczywiście mięsa, oznaczałaby dla Unii Europejskiej dużo większą konkurencję ze strony m.in. obu Ameryk. Eksport mięsa wołowego oraz drobiowego z Polski ukierunkowany jest na kraje Unii Europejskiej. Do momentu kiedy był w Polsce dopuszczony prawnie tzw. ubój rytualny, do krajów muzułmańskich sprzedawaliśmy ok. 30% mięsa wołowego.

Konkluzje

1. W latach 2003-2015 światowa produkcja mięsa wieprzowego, wołowego oraz drobiowego wzrosła o 1/4 z 208,6 mln ton do 262,7 mln ton. Regionami o największej produkcji mięsa są:
 - Azja Wschodnia (52,9% światowej produkcji mięsa wieprzowego),
 - Ameryka Północna i Południowa (po 25% światowej produkcji mięsa wołowego),
 - Azja i Ameryka Północna (28,5 i 26,7% światowej produkcji mięsa drobiowego).
2. Polska jest czwartym producentem mięsa w Unii Europejskiej. Nasz udział w światowej produkcji mięsa drobiowego wynosi ok. 1,9%, mięsa wieprzowego 1,4% a wołowego 0,6%. Jesteśmy samowystarczalni w produkcji mięsa drobiowego oraz wołowego, natomiast od 2008 roku staliśmy się importerem netto mięsa wieprzowego.
3. W analizowanym okresie, najszybsze tempo wzrostu produkcji oraz konsumpcji mięsa na świecie nastąpiło w Ameryce Południowej, Wspólnocie Niepodległych Państw oraz w Azji, tj. w regionach skupiających przede wszystkim kraje rozwijające się.
4. Samowystarczalność produkcji mięsa w odniesieniu do jej konsumpcji w poszczególnych regionach świata jest zróżnicowana. Regionami o dużych nadwyżkach mięsa wieprzowego są Ameryka Północna i Unia Europejska (w sumie ok. 4,3 mln ton) oraz Ameryka Południowa (0,6 mln ton). Nadwyżki w produkcji mięsa wołowego posiadają Oceania oraz Ameryka Południowa (po ok. 2,3 mln ton), zaś w produkcji mięsa drobiowego Ameryka Południowa (4,0 mln ton), Ameryka Północna (2,1 mln ton) oraz Unia Europejska (0,6 mln ton). Azja oraz Wspólnota Niepodległych Państw (WNP) są regionami o największym deficycie mięsa, stąd siłą rzeczy są jego największymi importerami. W 2015 roku państwa azjatyckie zaimportowały ok. 7,5 mln ton mięsa wieprzowego wołowego oraz drobiowego a kraje WNP – 1,6 mln ton – a dwa lata wcześniej 3,2 mln ton.
5. Logicznym wydaje się, że poszukując nowych rynków zbytu, łatwiej jest sprzedać nadwyżki mięsa, tam gdzie są jego niedobory (np. w Azji, czy w krajach WNP). Uwarunkowania zewnętrzne (geopolityczne) oraz ochrona tych rynków są czynnikami, które skutecznie ograniczają dostęp do nich, czego doświadczają m.in. polscy producenci i przetwórcy żywności.

Literatura

- Bułkowska, M., Mroczek, R. (2016). Otoczenie zewnętrzne przemysłu spożywczego [w:] (red. Mroczek R.) przemiany strukturalne przemysłu spożywczego w Polsce i UE na tle wybranych elementów otoczenia zewnętrznego Program Wieloletni 2014-2019, IERiGŻ-PIB, Warszawa nr 12, s. 51.
- Chechelski, P., Kwasek, M., Mroczek, R. (2016). Analiza kosztów produkcji w przemyśle spożywczym w Polsce i Unii Europejskiej [w:] Zmiany w otoczeniu przemysłu spożywczego zachodzące pod wpływem globalizacji. Wybrane problemy. Studia i monografie. IERiGŻ-PIB, Warszawa nr 164 s. 134.
- Drożdż, J., Mroczek, R., Tereszczuk, M., Urban, R. (2013). Procesy dostosowawcze polskiego przemysłu spożywczego do zmieniającego się otoczenia rynkowego (3) Program Wieloletni 2011-2014, IERiGŻ-PIB, Warszawa, nr 75, 79.
- Dybowski, G., Rycombel, D. (2011). Światowy rynek wieprzowiny i drobiu na tle bilansu zbóż pasz, Program Wieloletni 2011-2014, IERiGŻ-PIB, Warszawa, nr 17.
- Rycombel, D., Wierzbicka, A., Zawadzka, D. (2012). Sytuacja na światowym rynku wołowiny i jej wpływ na polski sektor wołowiny, Program Wieloletni 2011-2014, IERiGŻ-PIB, Warszawa, nr 36.
- Seremak-Bulge, J. (2016). Analizy Rynkowe, Rynek Mięsa, Stan i perspektywy IERiGŻ-PIB, ARR MRiRW, Warszawa nr 50.
- Roczniki Statystyczne GUS 2005, 2009, 2012 i 2015.
- Tereszczuk, M. (2016). Analiza wyników handlu zagranicznego produktami mięsnymi w 2015 roku. *Gospodarka Mięsna*, nr 3, 42-50.
- Strony internetowe:
Amerykańskiego Departamentu Rolnictwa (USDA).
www.apps.fas.usda.gov/psdoline/psdQuery.aspx.
<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.